# APLICAREA PEDEPSEI PENTRU RECIDIVĂ DE INFRACȚIUNI

## THE IMPOSITION OF PUNISHMENT FOR REPEAT OFFENDING

**CZU: 343.235:343.811** **https://doi.org/10.59295/spd2025j.07**

**Gheorghe GLADCHI**
ORCID: 0000-0001-9786-1111
E-mail: ggladchi@yahoo.com
*Academia „Ștefan cel Mare" a Ministerului Afacerilor Interne,*
*Chișinău, Republicii Moldova*

***Summary.*** *The paper constitutes an analytical material on the provisions in force regarding the institution of individualization of punishments in general, and the application of punishment for recidivism in particular. The legal framework within which judicial individualization of punishment must take place in cases of recidivism is analyzed. The means and criteria for the individualization of criminal punishment as determined by law are presented. The grounds and limits for applying punishment in cases of recidivism are examined, along with the circumstances provided by law when determining the category and duration of the punishment for any type of recidivism. Explanations are provided regarding the rule of increasing the punishment for dangerous and particularly dangerous recidivism, as established by law, by raising the special minimum limit of the punishment stipulated by the corresponding article in the Special Part of the Criminal Code. It is clarified that the punishment for dangerous and particularly dangerous recidivism cannot be established below the special minimum limit of the punishment provided by the relevant article. Solutions have been identified for applying punishment in cases of recidivism when an unconsummated offense is committed again or multiple concurrent offenses are committed in a state of recidivism, as well as in situations where dangerous or particularly dangerous recidivism overlaps with the accumulation of sentences.*

***Keywords:*** *recidivism, criminal punishment, judicial individualization, general and special individualization criteria, rules for applying punishment for recidivism.*

## INTRODUCERE

În procesul alegerii mijloacelor de individualizare, judecătorii sunt obligați să țină cont de anumite criterii prevăzute de lege, adică cerințe de care instanța de judecată este obligată să se conducă în timpul stabilirii și aplicării pedepsei. În funcție de sfera lor de incidență, doctrina face distincție între criterii de individualizare generale, ce trebuie avute în vedere în raport cu orice situație la individualizarea pedepsei, respectiv criterii de individualizare speciale, incidente doar în cazurile în care sunt expres prevăzute de lege [1, p. 91; 2, 522].

Criteriile generale sunt acelea care trebuie avute în vedere, fără excepție, la individualizarea oricărei pedepse. Aceste criterii sunt obligatorii pentru instanța de judecată la individualizarea oricărei pedepse, la determinarea categoriei și termenului pedepsei

principale, stabilirea atât a pedepsei principale cât și a pedepsei complementare. Criteriile generale de individualizare nu pot fi utilizate separat, ci numai în ansamblu, adică ele se vor lua în considerare împreună la stabilirea și aplicarea pedepsei [3, p. 9; 4, p. 349; 5, p. 381].

Reglementările care devin incidente doar în cazul în care sunt constatate anumite împrejurări prevăzute expres de lege, sunt denumite în teoria dreptului penal, așa cum am arătat mai sus, criterii speciale. Codul penal al Republicii Moldova prevede criterii speciale de individualizare a pedepsei în cazurile: aplicării pedepsei conform efectelor circumstanțelor atenuante și agravante (art. 78 Cod penal), aplicării pedepsei mai blânde decât cea prevăzută de lege (art. 79 Cod penal), aplicării pedepsei în cazul încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției și a acordului de cooperare (art. 80 Cod penal), aplicării pedepsei în cazul judecății pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală (art. $80^1$ Cod penal), aplicării pedepsei pentru infracțiunea neconsumată (art. 81 Cod penal), aplicării pedepsei pentru recidivă de infracțiuni (art. 82 Cod penal), aplicării pedepsei pentru participație (art. 83 Cod penal) etc.

Criteriile speciale de individualizare a pedepsei, spre deosebire de criteriile generale, se aplică fiecare separat în funcție de situația concretă stabilită în cauză. Totodată, în practica judiciară frecvent apar situații în care trebuie aplicate două sau chiar mai multe criterii speciale de individualizare a pedepsei inculpatului. Astfel de situații nu sunt reglementate de către legiuitorul nostru în Codul penal, soluționarea lor fiind lăsată la discreția instanței de judecată [3, p.10].

Aceste criterii amplifică sau concretizează criteriile generale și se vor lua în considerare împreună cu ele la stabilirea și aplicarea pedepsei. De pildă, la stabilirea pedepsei pentru recidivă de infracțiuni (art. 82 Cod penal), se constată, în primul rând, existența recidivei de infracțiuni și modalitățile acesteia (recidiva periculoasă și recidiva deosebit de periculoasă), precum și, se ține cont de prevederile art. 75 din Codul penal (criteriile generale de individualizare a pedepsei). În acest caz, recidiva de infracțiuni, inclusiv modalitățile acesteia este un criteriu special de individualizare pentru că acesta este aplicabil doar în cazul când este stabilită recidiva de infracțiuni.

Recidivă se consideră, potrivit art. 34 alin. (1) din Codul penal, comiterea cu intenție a uneia sau mai multor infracțiuni de o persoană cu antecedente penale pentru o infracțiune săvârșită cu intenție. Reluarea activității infracționale după ce a fost condamnat definitiv pentru o altă infracțiune săvârșită anterior reprezintă un indice de incorigibilitate, de nărăvire a infractorului și care duce la o reacție represivă mai energică și la înlăturarea recidivistului de la beneficiul unor acte de clemență [6, p. 283; 7, p. 619]. Cu alte cuvinte, reluarea activității infracționale de o persoană după ce a fost condamnată definitiv pentru o altă infracțiune săvârșită anterior, arată, de regulă, că pedeapsa aplicată anterior nu și-a atins scopurile și, pentru ca noul tratament juridic penal să fie mai eficient, este necesar să se aplice acesteia o pedeapsă mai aspră decât pedeapsa ce poate fi aplicată unei persoane pentru aceeași faptă, care anterior nu a comis infracțiuni.

Recidiva de infracțiuni, potrivit legislației în vigoare, generează un grad sporit de răspundere penală și înăsprirea pedepsei aplicate, după cum urmează: în cazul recidivei de infracțiuni, persoana nu poate fi liberată de răspundere penală (art. 55, 57, 58, 59 din Codul penal); în penitenciare se dețin separat persoanele condamnate pentru prima dată de persoanele condamnate care anterior au executat pedeapsa închisorii și care au antecedente penale nestinse (art. 205 alin. (1) lit. d) din Codul de executare); dacă, după pronunțarea sentinței, dar înainte de executarea completă a pedepsei, condamnatul a săvârșit o nouă infracțiune, conform art. 85 din Codul penal, se stabilesc reguli speciale de aplicare a pedepsei pentru cumul de sentințe; în cazul recidivei periculoase sau deosebit de periculoase, precum și în cazul în care persoanele au săvârșit infracțiuni deosebit de grave sau excepțional de grave, condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei nu se aplică (art. 90 alin. (4) din Codul penal); în cazul recidivei de infracțiuni nu se aplică o pedeapsă mai blândă decât cea prevăzută de lege (art. 79 alin. (4) din Codul penal).

## REZULTATE ȘI DISCUȚII

Pentru prima dată în legislația penală a Republicii Moldova a fost introdusă o normă care stabilește reguli de aplicare a pedepsei pentru recidivă de infracțiuni. Actualul Cod penal determină trei tipuri de recidivă de infracțiuni: recidivă, recidivă periculoasă și recidivă deosebit de periculoasă. Noțiunea de recidivă, precum și noțiunile de recidivă periculoasă și recidivă deosebit de periculoasă sunt definite în art. 34 din Codul penal și analizate în literatura de specialitate [8, p. 499-506].

În dispozițiile art. 82 din Codul penal sunt stabilite temeiurile și limitele aplicării pedepsei pentru recidivă de infracțiuni. Din aceste reglementări rezultă că în cazul tipurilor mai periculoase ale recidivei de infracțiuni (recidivei periculoase și recidivei deosebit de periculoasă), limita minimă specială a pedepsei, prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită, se ridică și, respectiv, va fi aplicată recidivistului o pedeapsă mai aspră, decât pedeapsa ce poate fi aplicată unei persoane pentru aceeași faptă, care anterior nu a comis infracțiuni.

În alin. (1) al art. 82 din Codul penal sunt enumerate împrejurările de care se ține cont la aplicarea pedepsei pentru oricare tip de recidivă de infracțiuni, cum sunt numărul, caracterul, gravitatea și urmările infracțiunilor săvârșite anterior; circumstanțele în virtutea cărora pedeapsa anterioară a fost insuficientă pentru corectarea vinovatului, precum și caracterul, gravitatea și urmările infracțiunii noi. La stabilirea categoriei și termenului pedepsei pentru recidivă de infracțiuni, instanța de judecată va ține cont de aceste împrejurări prevăzute de lege, întrucât ele caracterizează atât fapta infracțională, cât și persoana infractorului. Instanța de judecată trebuie să țină cont de caracterul, gravitatea și urmările infracțiunilor săvârșite anterior. Stabilirea pedepsei, în multe privințe, va fi determinată de categoriile infracțiunilor intenționate și de câte ori acestea au fost săvârșite de către persoana vinovată, întrucât infracțiunile comise cu intenție nu prezintă același grad prejudiciabil. În procesul individualizării pedepsei, urmează să fie apreci-

ate caracterul, gravitatea și urmările infracțiunii noi. Uneori, noua infracțiune săvârșită prezintă pericol social mai mic decât infracțiunea comisă anterior, pentru care vinovatul a fost deja condamnat. Instanța de judecată trebuie să rețină și circumstanțele în virtutea cărora pedeapsa anterioară a fost insuficientă pentru corectarea vinovatului. Aceste circumstanțe se disting după caracter și, corespunzător, influențează termenul sau cuantumul pedepsei. În unele cazuri, pot fi înregistrate deficiențe serioase în activitățile desfășurate cu condamnații în instituția penitenciară, care au servit ca pretext pentru săvârșirea unei noi infracțiuni (realizarea insuficientă a activităților educative, violența între deținuți, influența subculturii criminale etc.); în alte cazuri, circumstanțele săvârșirii unei noi infracțiuni au legătură doar cu condamnatul (odată cu liberarea din mediul penitenciar, sistematic face abuz de alcool, nu este angajat în câmpul muncii, comunică doar cu foștii condamnați și din nou a săvârșit o infracțiune).

Pentru soluționarea corectă a problemei privind stabilirea pedepsei pentru recidivă de infracțiuni, instanța de judecată este obligată să se convingă că în acțiunile inculpatului există recidivă de infracțiuni, adică trebuie să stabilească că persoana a săvârșit infracțiunea cu intenție și dacă această persoană are antecedente penale pentru infracțiunea comisă anterior de asemenea cu intenție. Urmează să fie apreciate corespunzător semnele generale ale recidivei prevăzute în art. 34 alin. (1) din Codul penal și aplicate regulile de stingere a antecedentelor penale sau de înlăturare a acestora prin reabilitare stabilite în dispozițiile art. 111 și 112 din Codul penal.

Judecătorul va stabili dacă antecedentele penale pentru infracțiunea săvârșită anterior n-au fost anulate sau stinse în temeiul legii, dacă la recunoașterea recidivei nu s-a ținut cont de antecedentele penale pentru infracțiunile săvârșite în timpul minoratului. În situația în care antecedentele penale pentru infracțiunea săvârșită anterior au fost anulate sau stinse în temeiul legii până la săvârșirea de către cel vinovat a unei noi infracțiuni, nu poate fi vorba de recidivă de infracțiuni. Totodată, recidiva va fi prezentă, dacă antecedentele penale pentru infracțiunea săvârșită anterior au fost stinse sau anulate, în temeiul art. 111 sau 112 din Codul penal, după săvârșirea unei noi infracțiuni de către vinovat, întrucât existența recidivei de infracțiuni se stabilește în momentul săvârșirii unei noi infracțiuni. Recidiva are loc și în cazul săvârșirii din nou cu intenție a unei/unor infracțiuni, pentru care persoana este condamnată prin sentință definitivă, indiferent de etapa activității infracționale (pregătire, tentativă ori infracțiune consumată) și indiferent de faptul dacă vinovatul a avut rolul de autor, organizator, instigator sau complice la una din aceste infracțiuni.

Judecătorul trebuie să rețină, că potrivit art. 34 alin. (5) din Codul penal, la stabilirea stării de recidivă nu se ține cont de antecedentele penale: a) pentru infracțiunile săvârșite în timpul minoratului; b) pentru infracțiunile săvârșite din imprudență; c) pentru infracțiunile pentru care condamnarea a fost cu amânarea executării pedepsei și dacă aceasta nu a fost anulată și persoana nu a fost trimisă să execute pedeapsa în închisoare; d) pentru faptele care nu constituie infracțiuni conform Codului penal; e) stinse sau în caz de reabilitare, în conformitate cu prevederile art. 111 și 112 din Codul penal; f) dacă

persoana a fost condamnată cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, în cazul în care aceasta nu a fost anulată în ordinea prevăzută de art. 90 alin. (9)-(12) din Codul penal.

Stabilirea mărimii pedepsei pentru recidiva periculoasă și deosebit de periculoasă obligă instanțele să stabilească tipul recidivei (art. 34 alin. (2) și (3) din Codul penal), cu formularea concluziilor respective în partea descriptivă a sentinței (art. 394 alin. (1) pct. 6 din Codul de procedură penală). În dispozițiile art. 34 din Codul penal se face distincție între recidiva simplă, recidiva periculoasă și recidiva deosebit de periculoasă. În calitate de criteriu al acestei clasificări servesc categoriile de infracțiuni în funcție de caracterul și gradul prejudiciabil al acestora (art. 16 Cod penal).

Recidiva simplă, după cum rezultă din prevederile art. 34 alin. (1) din Codul penal, se consideră comiterea cu intenție a uneia sau mai multor infracțiuni de o persoană cu antecedente penale pentru o infracțiune săvârșită cu intenție. Categoria infracțiunilor poate fi oricare, doar să nu fie cuprinse de recidiva periculoasă sau deosebit de periculoasă.

Recidivă periculoasă, potrivit art. 34 alin. (2), poate fi dacă persoana anterior condamnată pentru o infracțiune intenționată gravă sau deosebit de gravă a săvârșit din nou cu intenție o infracțiune gravă, deosebit de gravă sau excepțional de gravă. Această modalitate de recidivă este posibilă în următoarele șase variante: a) infracțiunea comisă anterior - infracțiune gravă, infracțiunea săvârșită din nou - infracțiune gravă; b) infracțiunea comisă anterior - infracțiune gravă, infracțiunea săvârșită din nou - infracțiune deosebit de gravă; c) infracțiunea comisă anterior - infracțiune gravă, infracțiunea săvârșită din nou - infracțiune excepțional de gravă; d) infracțiunea comisă anterior -infracțiune deosebit de gravă, infracțiunea săvârșită din nou - infracțiune gravă; e) infracțiunea comisă anterior - infracțiune deosebit de gravă, infracțiunea săvârșită din nou - infracțiune deosebit de gravă; f) infracțiunea comisă anterior - infracțiune deosebit de gravă, infracțiunea săvârșită din nou -infracțiune excepțional de gravă.

Recidiva deosebit de periculoasă presupune comiterea cu intenție a unei infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave de o persoană cu antecedente penale pentru o infracțiune excepțional de gravă (art. 34 alin. (3) din Codul penal). Recidiva deosebit de periculoasă este posibilă în următoarele trei variante: a) infracțiunea comisă anterior - infracțiune excepțional de gravă, infracțiunea săvârșită din nou - infracțiune gravă; b) infracțiunea comisă anterior - infracțiune excepțional de gravă, infracțiunea săvârșită din nou - infracțiune deosebit de gravă; c) infracțiunea comisă anterior - infracțiune excepțional de gravă, infracțiunea săvârșită din nou - infracțiune excepțional de gravă.

În dispozițiile art. 82 alin. (2) din Codul penal, se prevede regula înăspririi pedepsei pentru recidivă periculoasă și recidivă deosebit de periculoasă, prin ridicarea limitei minime speciale a pedepsei prevăzute de sancțiunea articolului corespunzător din Partea specială a Codului penal. Astfel, mărimea pedepsei pentru recidiva periculoasă și deosebit de periculoasă nu poate fi mai mică de două treimi din maximul pedepsei prevăzute la articolul corespunzător din Partea specială a Codului penal. Aici, reținem, că legiuitorul

ridică limita minimă a pedepsei, prevăzute de lege, pentru infracțiunea săvârșită doar în cazul modalităților de recidivă mai periculoase (recidivă periculoasă și recidivă deosebit de periculoasă). Regula respectivă reflectă o periculozitate mai mare a celui care săvârșește infracțiunile în stare de recidivă periculoasă sau deosebit de periculoasă.

În același alin. (2) al art. 82 din Codul penal, este stipulat, că în cazul în care sunt reținute numai circumstanțe atenuante, instanța poate stabili pedeapsa în limitele prevăzute pentru infracțiune în Partea specială a Codului penal. Astfel, când două treimi ridică limita minimă a pedepsei prevăzută pentru infracțiunea săvârșită, instanța de judecată poate aplica pentru recidiva periculoasă sau deosebit de periculoasă o pedeapsă sub această limită, dar nu mai mică de limita minimă specială prevăzută de sancțiunea articolului corespunzător din Partea specială a Codului penal, dacă va reține numai circumstanțe atenuante. Dacă mărimea de două treimi din maximul pedepsei coincide cu limita minimă specială a pedepsei prevăzute în sancțiunea articolului corespunzător din Partea specială și instanța de judecată a reținut doar circumstanțe atenuante, instanța nu este în drept să-i aplice inculpatului o pedeapsă sub limita minimă a sancțiunii articolului corespunzător. Această regulă are ca obiectiv umanizarea pedepselor aplicate pentru recidivă de infracțiuni, îndeosebi, în cazul când sunt stabilite numai circumstanțe atenuante.

Rezultă din același aliniat, că pedeapsa pentru recidivă periculoasă și deosebit de periculoasă nu poate fi stabilită sub limita minimă specială a pedepsei prevăzute de sancțiunea articolului corespunzător din Partea specială a Codului penal, chiar dacă două treimi din maximul pedepsei prevăzute, constituie mai puțin decât minimul special, prevăzut de lege, pentru infracțiunea săvârșită.

Dacă pedeapsa se stabilește în limitele fixate în sancțiunea articolului corespunzător din Partea specială a Codului penal, atunci în partea descriptivă a sentinței trebuie să se facă trimitere la art. 82 alin. (1) din Codul penal, iar mărimea pedepsei pentru recidiva periculoasă și deosebit de periculoasă trebuie să corespundă cerințelor alineatului (2) al aceluiași articol [9, p. 86-87].

## CONCLUZII

La stabilirea categoriei și termenului pedepsei pentru oricare tip de recidivă de infracțiuni, instanța de judecată va ține cont de împrejurările, prevăzute în alin. (1) al art. 82 din Codul penal, cum sunt numărul, caracterul, gravitatea și urmările infracțiunilor săvârșite anterior; circumstanțele în virtutea cărora pedeapsa anterioară a fost insuficientă pentru corectarea vinovatului, precum și caracterul, gravitatea și urmările infracțiunii noi.

În art. 82 alin. (2) Cod penal, se prevede regula înăspririi pedepsei pentru recidivă periculoasă și recidivă deosebit de periculoasă, prin ridicarea limitei minime speciale a pedepsei prevăzute de sancțiunea articolului corespunzător din Partea specială. Totodată, pedeapsa pentru aceste modalități de recidivă nu poate fi stabilită sub limita minimă specială a pedepsei prevăzute de sancțiunea articolului corespunzător din Partea speci-

ală, chiar dacă două treimi din maximul pedepsei prevăzute, constituie mai puțin decât minimul special, prevăzut de lege, pentru infracțiunea săvârșită.

Când sunt reținute numai circumstanțe atenuante, instanța poate stabili pedeapsa în limitele prevăzute pentru infracțiune în Partea specială. Dacă mărimea de două treimi din maximul pedepsei coincide cu limita minimă specială a pedepsei prevăzute în sancțiunea articolului corespunzător din Partea specială și instanța a reținut doar circumstanțe atenuante, instanța nu este în drept să-i aplice inculpatului o pedeapsă sub limita minimă a sancțiunii articolului corespunzător.

În cazul săvârșirii din nou a unei infracțiuni neconsumate în stare de recidivă, aplicarea și mărimea pedepsei este condiționată, în mod direct, de starea de recidivă (art. 81 alin. (2) și (3) Cod penal). Dacă o persoană este condamnată pentru săvârșirea din nou a mai multor infracțiuni concurente în stare de recidivă, instanța, conform prevederilor art. 84 Cod penal, mai întâi pentru fiecare infracțiune săvârșită din nou, în stare de recidivă periculoasă sau deosebit de periculoasă, va stabili o pedeapsă, ținând cont de dispozițiile art. 82 alin. (2) Cod penal, iar apoi pedepsele stabilite (agravate ca efect al recidivei periculoase și deosebit de periculoase) se vor cumula (cumul, total sau parțial) potrivit dispozițiilor aplicării pedepsei în cazul unui concurs de infracțiuni. Dacă recidiva periculoasă sau deosebit de periculoasă se îmbină cu cumulul de sentințe, pedeapsa aplicată prin noua sentință, trebuie să fie stabilită ținându-se cont de prevederile art. 82 alin. (2) Cod penal.

**REFERINȚE:**

1. DANEȘ Șt., PAPADOPOL V., *Individualizarea judiciară a pedepselor*. Ediția a II-a. București: Editura Juridică, 2004. 506 p.
2. PAȘCA V., *Drept penal. Partea generală.* Ed. a IV-a. București: Universul Juridic, 2015. 624 p.
3. ULIANOVSCHI Gh., POPESCU D., PUICA V., BOTEZATU R., ȘTERBEȚ V., DOLEA I., *Ghid cu privire la aplicarea pedepsei.* Chișinău, 2014. 93 p.
4. UDROIU M., *Drept penal. Partea generală*. Ed. a IV-a. București: Ed. C.H. Beck, 2017. 672 p.
5. STRETEANU F., NIȚU D., *Drept penal. Partea generală.* Vol. II. București: Editura Universul Juridic, 2018. 616 p.
6. DONGOROZ V., *Drept penal*. București: Editura Tirajul, 1939. 772 p.
7. POP Tr*., Drept penal comparat. Partea generală,* vol. 2. Cluj: IAG Ardealul, 1923. 960 p.
8. GLADCHI Gh., *Drept penal. Partea generală. Vol. I: Teoria infracțiunii*. Ed. a III-a. Chișinău: Academia MAI, 2023. 730 p.
9. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova *Cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale*, nr. 8 din 13 noiembrie 2013. În Hotărâri explicative în materie penală ale Plenului CSJ, coord. Poalelungi M., ș. a. Chișinău: INJ, 2018, p. 81-88.